

มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการก่ออาชญากรรมซ้ำในคดีอุกฉกรรจ์*

LEGAL MEASURES TO PREVENT RECIDIVISM IN SERIOUS CRIMES

ยุทธนา ศรีธรรมสุทธิ

Yutthana Sritornsut

สุนทรี บุชิตชน

Suntaree Buchitchon

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

KhonKaen University, NongKhai Campus, Thailand.

E-mail: tonysrithonsut24@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความหมาย รูปแบบและลักษณะของการกระทำผิดซ้ำ 2) ศึกษามาตรการทางกฎหมายของไทย และต่างประเทศ ในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในคดีอุกฉกรรจ์ กรณีที่มีการพักการลงโทษ การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากตำรา กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ

ผลจากการศึกษาพบว่า การเกิดคดีอาชญากรรมซ้ำในคดีอุกฉกรรจ์มีสาเหตุประการหนึ่งมาจากการพักโทษผู้ต้องขังตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 และกฎกระทรวงกำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาด และเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือการพักการลงโทษ และได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2562 ทำให้ผู้ต้องขังพ้นโทษก่อนกำหนดตามคำพิพากษา ปัญหาในการใช้มาตรการเพื่อป้องกันการก่ออาชญากรรมซ้ำในคดีอุกฉกรรจ์ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากกระบวนการการพักโทษยังคงเป็นอำนาจของฝ่ายบริหาร โดยอยู่ในอำนาจของคณะทำงานพิจารณาวินิจฉัยการพักการลงโทษประจำเรือนจำ และคณะอนุกรรมการพิจารณาวินิจฉัยการพักการลงโทษ และคำสั่งของคณะอนุกรรมการฯ ถือเป็นที่สุดด้วยเหตุนี้ การพักการลงโทษจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงโทษที่กำหนดโดยศาลยุติธรรม และเป็นการลดโทษจำคุกจากที่ศาลได้กำหนด ซึ่งอาจทำให้ผู้กระทำความผิดที่รับโทษอยู่ในเรือนจำ ออกมาใช้ชีวิตตามปกติในสังคมภายนอก แต่กระบวนการพิจารณาการพักโทษนั้น ไม่มีส่วนร่วมจากฝ่ายผู้เสียหายและผู้ต้องขัง ทั้งความไม่รัดกุมของการกำหนดเงื่อนไข และการติดตามผู้ที่ได้รับการพักโทษอย่างเป็นระบบตามหลักอาชญาวิทยา เฉกเช่นในต่างประเทศที่ได้ศึกษา

คำสำคัญ: การป้องกันการก่ออาชญากรรม, อาชญากรรมซ้ำ, คดีอุกฉกรรจ์

* Received: 13 May 2022; Revised: 28 June 2022; Accepted: 29 June 2022

Abstract

This research article aims to 1) study the meaning, the form and nature of recidivism, 2) Study of Thai legal measures and abroad in preventing the recidivism in serious cases in case of suspension. This research is a qualitative research. by studying from textbooks laws and regulations related to both Thailand and abroad, including the United States of America and the United Kingdom.

The results of the study found that recidivism in serious cases, one of the reasons, came from the suspension of prisoners under the Corrections Act B.E. 2560 (2017) and the ministerial regulations stipulating the absolute benefits of prisoners, and the conditions that definitive prisoners who have been reduced to the date of their imprisonment or parole and being released must comply with B.E. 2562 (2019). Problems in implementing measures to prevent the recidivism in serious cases under the Corrections Act B.E. 2560 (2017) and related ministerial regulations. This is because the parole process remains the power of the administration under the jurisdiction of the working group to consider the suspension of prison sentences and the subcommittee considering the suspension of punishment and the order of the sub-committee regarded as the best. For this reason, a parole is a change in the punishment imposed by the Court of Justice. and to reduce the prison sentence from the court prescribed. This could put offenders serving their sentences in prison come out to live a normal life in outside society. Nevertheless, the parole process has no involvement of the victims and the inmates, both the lack of rigor in defining the conditions and the systematic follow-up of those who received parole based on criminological principles as in foreign countries that have studied.

Keywords: Prevention of Crimes, Recidivism, Serious Cases

บทนำ

ปัญหาของการกระทำความผิดซ้ำ ส่วนหนึ่งเป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการที่ผู้ต้องขังไม่ได้รับโทษจริงเต็มตามคำพิพากษา อันเป็นผลมาจากการได้รับพักการลงโทษ หรือการลดวันต้องโทษตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์พุทธศักราช 2479 ซึ่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง รวมทั้งกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง หรือกรณีที่ได้รับพระราชทานอภัยโทษ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังด้วยสาเหตุหลาย ๆ ประการ เช่น ปัญหาผู้ต้องขังล้นคุก การเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรจากในเรือนจำ ปัญหาด้านนโยบายการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่ไม่ชัดเจน รวมไปถึงปัญหาอัตราค่าจ้างหน้าที่และงบประมาณที่ใช้ในการฟื้นฟูผู้กระทำ

ความผิดที่ไม่เพียงพอ เป็นต้น ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ย่อมเป็นการบั่นทอนประสิทธิภาพของการป้องปรามการกระทำผิดซ้ำที่เกิดขึ้น และส่งผลให้เกิดปัญหาต่อสังคมตามมาในที่สุด (สุพิชฌาย์ ศิริวัฒนา สิตะสิทธิ์, 2558)

ปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ในกรณีของนายสมคิด พุ่มพวง ซึ่งได้ก่อเหตุฆาตกรรมมาแล้วเป็นจำนวนถึง 5 คดี ซึ่งผลของทั้ง 5 คดี ทำให้ศาลลงโทษประหารชีวิต แต่คำรับสารภาพของนายสมคิดเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาของศาล จึงทำให้ศาลพิจารณาลดโทษให้ทั้ง 5 คดี เหลือโทษจำคุกตลอดชีวิต (เดลินิวส์ออนไลน์, 2563) ต่อมาในระหว่างที่ถูกคุมขังในเรือนจำ นายสมคิดมีพฤติกรรมเรียบร้อยดีจนได้เป็นนักโทษชั้นเยี่ยม และได้รับการลดโทษตามกระบวนการทางกฎหมายเรื่อยมาตามลำดับจนกระทั่งพ้นโทษ หลังจากถูกจำคุกนาน 14 ปีแล้ว จึงมาก่อคดีอีกครั้ง (The MATTER, 2563) ซึ่งสะท้อนให้ปัญหาของกระบวนการบังคับโทษจำคุกและการฟื้นฟูแก้ไขผู้ต้องขังของประเทศไทย ซึ่งทำให้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 และกฎกระทรวงกำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาด และเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือการพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2562 แทนกฎหมายฉบับเดิม

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษามาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการก่ออาชญากรรมซ้ำในคดีอุกฉกรรจ์ เพื่อให้ได้แนวทางที่จะแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 และกฎกระทรวงกำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาด และเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือการพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2562 เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดมิให้ก่ออาชญากรรมซ้ำในคดีอุกฉกรรจ์ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมาย รูปแบบและลักษณะของการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งแนวความคิดการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำ
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายของไทยและต่างประเทศ ในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในคดีอุกฉกรรจ์ กรณีที่มีการพักการลงโทษ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) โดยในการค้นคว้าได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ จากหนังสือ วารสาร ตีพิมพ์กฎหมาย บทความ ตลอดจนคำพิพากษาของไทยและต่างประเทศ รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศ และนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษากฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ หนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ และข้อมูลจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ได้ข้อมูล ดังนี้

1. การศึกษาความหมาย รูปแบบและลักษณะของการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งแนวทางการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำ พบว่า ผู้ทำความผิดภายหลังจากถูกปล่อยตัวออกจากการควบคุมภายใต้กระบวนการยุติธรรม อันเนื่องมาจากการกระทำผิดอาญาแล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขพฤติกรรมของตนเองได้ โดยบุคคลดังกล่าวถอยหลังกลับไป หรือวนกลับคืนไปมีรูปแบบพฤติกรรมรูปแบบเดิมดังเช่นก่อนหน้าที่บุคคลดังกล่าวจะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และในที่สุดวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

ทั้งนี้ ทฤษฎีแก้แค้นทดแทน ทฤษฎีป้องปราม ทฤษฎีตัดโอกาสในการกระทำผิด และทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟู เป็นทฤษฎีที่จะนำมาปรับใช้กับการกระทำผิดซ้ำ

2. การศึกษามาตรการทางกฎหมายของไทยและต่างประเทศ ในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในคดีอุกฉกรรจ์ กรณีที่มีการพักการลงโทษ พบว่า

2.1 ปัญหาองค์ประกอบของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการพักโทษ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 คณะทำงานเพื่อพิจารณาวินิจฉัยการพักการลงโทษประจำเรือนจำ ซึ่งทำหน้าที่ทำรายงานการพักโทษของผู้ต้องขังและเสนอความเห็นตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ประกอบด้วยผู้บัญชาการเรือนจำเป็นประธาน ผู้แทนกรมการปกครอง ผู้แทนกรมคุมประพฤติ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และเจ้าพนักงานเรือนจำซึ่งผู้บัญชาการเรือนจำแต่งตั้งจำนวนสองคน เป็นคณะทำงาน (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) จะเห็นได้ว่า ผู้ที่เป็นคณะกรรมการเป็นข้าราชการประจำแทบทั้งหมดและคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยการพักการลงโทษ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามคำสั่งคณะกรรมการราชทัณฑ์ เป็นข้าราชการประจำอีกเช่นกัน ซึ่งเป็นอำนาจของฝ่ายบริหารอีกเช่นกัน แต่เนื่องจากการพักการลงโทษมีลักษณะเป็นการเปลี่ยนแปลงโทษที่กำหนดโดยศาลยุติธรรมซึ่งเป็นองค์กรฝ่ายตุลาการ และเป็นการลดโทษจำคุกจากที่ศาลได้กำหนด ทำให้ผู้กระทำความผิดซึ่งรับโทษอยู่ในเรือนจำ สามารถออกมาใช้ชีวิตตามปกติได้ในสังคมภายนอก

โทษที่ศาลกำหนดนั้น ได้ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปด้วยการพักการลงโทษที่ดำเนินการโดยคณะกรรมการพักการลงโทษ ซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร จึงมีข้อบกพร่อง ดังนี้

(1) กระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น แม้จะถือได้ว่าประกอบด้วยการทำหน้าที่ของหลาย ๆ องค์กร เพื่อร่วมกันผดุงความยุติธรรม เพื่อประโยชน์ของประชาชนและสังคม แต่องค์กรที่ถือเป็นผู้พิจารณาและตัดสินชี้ขาดในขั้นสุดท้าย ซึ่งจะมีผลกระทบต่อภาระการกระทำแต่ละการกระทำได้แก่ ศาล ศาลจึงเป็นผู้ชี้ขาดและเป็นที่มาแห่งความยุติธรรม ทั้งนี้ ประชาชนผู้ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายจะสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุขได้ ก็ต่อเมื่อเขาได้ใช้ชีวิตในสังคมนั้นโดยตระหนักว่า เมื่อเขาถูกกระทำใด ๆ ที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายอาญาซึ่งกำหนดโทษและความผิดเอาไว้ อันเป็นเหตุให้เสียหาย

ต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ย่อมสามารถที่จะพึงพากระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยเฉพาะศาล ว่าจะได้มีการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเพื่อไม่ให้เป็นภัยต่อสังคมต่อไป การบังคับโทษตามคำพิพากษาของศาล จึงต้องมีความศักดิ์สิทธิ์ เพื่อให้สังคมได้แน่ใจว่ากระบวนการยุติธรรมนั้น จะทำให้สังคมมีความปลอดภัยและเป็นสุข ด้วยเหตุนี้ การพักการลงโทษในภายหลังจากผู้กระทำความผิดได้รับโทษมาแล้ว ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงในสาระของคำพิพากษานั้น จึงทำให้สังคมเกิดความไม่มั่นใจว่าจะปลอดภัยจากการกระทำของผู้กระทำนั้นอีกหรือไม่ และอาจเห็นต่อไปว่าในท้ายที่สุดแล้ว กระบวนการยุติธรรมดังกล่าวผ่อนปรนให้กับผู้กระทำความผิด ซึ่งสังคมเห็นว่ามีอันตราย จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกับกฎหมายของต่างประเทศดังเช่นสหรัฐอเมริกา ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญามลรัฐแคลิฟอร์เนีย (California Penal Code) มาตรา 3044 และอังกฤษ ได้แก่ กฎหมาย Criminal Justice Act 2003 ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการที่พิจารณาการพักโทษ มีองค์ประกอบที่เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านอาชญาวิทยา รวมอยู่ด้วย และมีได้เป็นข้าราชการประจำ

(2) เมื่อพิจารณาจากกระบวนการพิจารณากำหนดโทษของศาล แม้ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้โดยตรงว่า การกำหนดโทษแก่จำเลยนั้น จะต้องคำนึงถึงเรื่องใดบ้าง คงมีเพียงบทบัญญัติเรื่องการกักขังแทนโทษจำคุก การยกโทษจำคุกคงไว้แต่เพียงโทษปรับเพียงอย่างเดียว การลดโทษ เพิ่มโทษ และการรอการลงโทษ ซึ่งเป็นเรื่องการใช้ดุลยพินิจ ไม่อาจใช้เป็นหลักเกณฑ์ได้ ศาลจึงมีอิสระที่จะกำหนดโทษแก่จำเลยไม่เกินจำนวนโทษขั้นต่ำและขั้นสูง ที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น (เกียรติภูมิ แสงศศิธร, 2533) โดยในทางปฏิบัติปรากฏว่ามีการพิจารณากำหนดโทษของศาล โดยพิจารณาจากบัญชีระดับอัตราโทษหรือยี่ตอก พิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ได้มาระหว่างการพิจารณาคดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพความผิด พฤติการณ์แห่งคดี เวลาและสถานที่ในการกระทำความผิด มูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด เหตุผลส่วนตัวของผู้กระทำความผิด ผลกระทบต่อสาธารณชน การพยายามบรรเทาผลร้ายและการชดเชยค่าเสียหาย ความสามารถของผู้กระทำความผิดในการชำระค่าปรับ รวมถึงลักษณะของผู้กระทำความผิด และพิจารณาจากรายงานสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติ การกำหนดโทษของศาลนั้น จึงเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการลงโทษ ที่ได้ยึดถือในช่วงเวลาใดช่วงเวลานึง และในการพิจารณากำหนดโทษโดยศาลนั้น ก็จะต้องพิจารณาแล้วว่า การกำหนดโทษจำนวนดังกล่าว นั้น เพียงพอที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการลงโทษได้ เมื่อแนวโน้มของนโยบายทางด้านอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาต่างก็เห็นว่า การลงโทษผู้กระทำความผิดโดยเฉพาะวัตถุประสงค์ในการตัดสินผู้กระทำความผิดออกจากสังคมนั้น ไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อสังคมและผู้กระทำความผิดเอง และการลงโทษโดยวัตถุประสงค์เพื่อปรับเปลี่ยนฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ให้สามารถกลับตัวเป็นคนดีและสามารถเข้ากับสังคมได้อีกครั้งหนึ่ง ดังจะเห็นได้ว่า การพักการลงโทษ ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงในสาระของคำพิพากษาของศาลนั้น จึงเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ แต่อย่างไรก็ดี การจะเปลี่ยนแปลงผลของการกำหนดโทษที่ศาลได้มีคำพิพากษาไปแล้วนั้น ก็ควรจะต้องดำเนินการโดยศาล ซึ่งเป็นองค์กรที่มีหลักประกันในความเป็นกลางและปราศจากอคติ หรือการครอบงำจากฝ่ายการเมือง และมีสถานะเป็นผู้ทำหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของประชาชนตามกฎหมาย ดังจะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญของไทยแยกการใช้อำนาจอธิปไตยออกเป็น 3 องค์กร กล่าวคือ

คณะรัฐมนตรีเป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร ศาลเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ และรัฐสภาเป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ ด้วยเหตุนี้การให้ฝ่ายข้าราชการประจำมาเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาจึงไม่น่าถูกต้อง

แม้หลักการในการพิจารณาพักการลงโทษนั้น จะเน้นการพิจารณาจากความประพฤติ และลักษณะนิสัยของนักโทษที่ปรากฏในเรื่องจำว่า เขาได้ประพฤติตัวดี มีความมานะอดสาหัสในการทำงาน ศึกษาหาความรู้ ฝึกอาชีพ และพิจารณาวานักโทษนั้น จะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมภายนอกได้เพียงใด ซึ่งการดำเนินการโดยคณะทำงานเพื่อพิจารณาวินิจฉัยการพักการลงโทษประจำเรือนจำ ซึ่งมีองค์ประกอบจากฝ่ายบริหาร จะถือได้ว่ามีความเกี่ยวข้องกับข้อมูลของผู้ต้องขังซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาพักการลงโทษได้อย่างรอบคอบมากกว่า แต่การให้คณะทำงานพิจารณาวินิจฉัยการพักการลงโทษประจำเรือนจำ ซึ่งถือเป็นหน่วยงานฝ่ายบริหารสามารถพิจารณาปรับเปลี่ยนโทษที่ศาลได้กำหนดไว้แล้ว ก็อาจพิจารณาได้ว่าเป็นการทำให้คำพิพากษาของศาลไม่ศักดิ์สิทธิ์เพียงพอ และการบังคับตามคำพิพากษาของศาลเพื่อลงโทษตามวัตถุประสงค์ในแต่ละกรณีนั้น ไม่อาจบรรลุผลได้อีกทั้งยังขัดกับหลักการแบ่งแยกอำนาจระหว่างฝ่ายตุลาการและฝ่ายบริหารอีกด้วย ประกอบกับคณะทำงานเพื่อพิจารณาวินิจฉัยการพักการลงโทษประจำเรือนจำของฝ่ายบริหาร แม้ว่าคณะทำงานเพื่อพิจารณาวินิจฉัยการพักการลงโทษประจำเรือนจำ ที่มีองค์ประกอบจากฝ่ายราชทัณฑ์ และมีความสัมพันธ์ในเชิงบังคับบัญชาในฝ่ายราชทัณฑ์ด้วยตนเอง หรือมาจากผู้ดำรงตำแหน่งจากหน่วยงานต่าง ๆ อันเป็นหน่วยงานฝ่ายบริหาร แต่หากพิจารณาคำสั่งอนุมัติให้มีการพักโทษ มีแนวโน้มที่จะพิจารณาพักการลงโทษ มักจะเกี่ยวข้องกับปัญหาความแออัดในเรือนจำ จึงใช้วิธีการระบายนักโทษเข้ามาร่วมพิจารณาด้วยประโยชน์สูงสุดในการพิจารณาให้พักการลงโทษเป็นสำคัญ ดังจะเห็นจากแถลงการณ์ของกรมราชทัณฑ์ กรณีของการปล่อยตัวอันเนื่องมาจากการพักการลงโทษของนายสมคิด พุ่มพวง (กรมราชทัณฑ์, 2563)

ดังนั้น การให้ศาลวินิจฉัยพักการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด จะสอดคล้องกับหลักการใช้อำนาจของศาล ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดโทษ เป็นผู้ใช้อำนาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงโทษนั่นเอง อันจะช่วยให้การลงโทษนั้นสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ศาลได้กำหนดแก่ผู้กระทำความผิดนั้น และจะช่วยให้การพักการลงโทษมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าเมื่อเปรียบเทียบกับพิจารณาของคณะกรรมการพักโทษตามกฎหมายของมลรัฐแคลิฟอร์เนียและอังกฤษ จะเห็นได้ว่า คณะกรรมการพิจารณาพักโทษของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะรัฐแคลิฟอร์เนีย ได้ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภามลรัฐในขณะที่ยังอังกฤษ มีผู้เชี่ยวชาญทางอาชญาวิทยาร่วมเป็นคณะกรรมการ แต่สำหรับประเทศไทยเป็นข้าราชการประจำซึ่งไม่มีที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน

2.2 ปัญหาคุณสมบัติของนักโทษผู้มีสิทธิได้รับการพักการลงโทษ

ผู้ที่ได้รับการพักโทษจะต้องมีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดไว้ ได้แก่ เป็นนักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้น แล้วแต่อย่างใดจะมากว่าหรือน้อยกว่าสิบปี เป็นต้น นอกจากนี้ ตามกฎหมายกระทรวงกำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาด และเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาด

ซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือการพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2562 ยังได้กำหนดให้นักโทษเด็ดขาดอาจได้รับการพักการลงโทษ ดังต่อไปนี้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2562)

- (1) ชั้นเยี่ยม ไม่เกินหนึ่งในสามของกำหนดโทษที่ระบุไว้ในหมายแจ้งโทษเด็ดขาด
- (2) ชั้นดีมาก ไม่เกินหนึ่งในสี่ของกำหนดโทษที่ระบุไว้ในหมายแจ้งโทษเด็ดขาด
- (3) ชั้นดี ไม่เกินหนึ่งในห้าของกำหนดโทษที่ระบุไว้ในหมายแจ้งโทษเด็ดขาด กรณีตาม (1) (2)

หรือ (3) หากมีการพระราชทานอภัยโทษ ให้ถือกำหนดโทษตามหมาย แจ้งโทษเด็ดขาดฉบับหลังสุด

จะเห็นได้ว่า มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวมีลักษณะเป็นการให้รางวัลแก่นักโทษที่กระทำความดีหรือประพฤติตัวดีในระหว่างคุมขัง แต่ในขณะที่ในต่างประเทศ ได้แก่ กฎหมายของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และอังกฤษ เป็นมาตรการทางกฎหมายที่ให้สิทธิแก่ผู้ต้องขังในการขอให้ปล่อยตัว โดยมีมาตรการควบคุมเป็นไปตามคุณสมบัติของผู้ต้องขัง รวมทั้งความประพฤติในระหว่างคุมขัง

2.3 ปัญหาขั้นตอนในการดำเนินการพักการลงโทษ

การพิจารณาการพักโทษของไทยเป็นระบบปิด เนื่องจากการพิจารณาของคณะทำงานเพื่อพิจารณาวินิจฉัยการพักการลงโทษประจำเรือนจำ และคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยการพักการลงโทษ ซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร โดยไม่มีส่วนร่วมของผู้เสียหายหรือตัวแทนผู้เสียหายและผู้ต้องขังหรือทนายผู้ต้องขัง นอกจากนี้ คำวินิจฉัยของคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยการพักการลงโทษถือเป็นที่สุด และไม่เปิดโอกาสให้อุทธรณ์หรือคัดค้านคำวินิจฉัยแต่อย่างใด ในขณะที่กระบวนการพิจารณาการพักโทษในต่างประเทศ ได้แก่ กฎหมายพักการลงโทษของมลรัฐแคลิฟอร์เนียและอังกฤษเป็นระบบเปิด เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมของผู้เสียหาย หรือตัวแทนผู้เสียหายและผู้ต้องขัง หรือทนายผู้ต้องขัง และเปิดโอกาสให้อุทธรณ์หรือคัดค้านการพิจารณาอีกด้วย

2.4 ปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการพิจารณาพักการลงโทษ

การพักการลงโทษ ทำให้นักโทษกลับมาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมภายนอกพร้อมกับผู้อื่น ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากการปล่อยตัวผู้กระทำผิด ซึ่งได้แก่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดของนักโทษนั้น และชุมชนที่จะต้องรับผู้กระทำผิดนั้นเข้ามาเป็นสมาชิกในชุมชน อย่างไรก็ดี พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง มิได้กำหนดให้การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้เสียหายหรือญาติของผู้เสียหาย รวมทั้งชุมชนดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาพักการลงโทษไว้แต่อย่างใด กล่าวคือ

- (1) ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดของนักโทษ

ผู้เสียหายจะได้รับทราบถึงกำหนดโทษที่ศาลกำหนดแก่ผู้กระทำผิด และคาดหมายได้ว่าผู้กระทำผิดจะได้รับการปล่อยตัวออกมาสู่สังคมเมื่อใด ตามกำหนดเวลาที่แน่นอนที่ศาลกำหนดไว้ในคำพิพากษา และในระหว่างเวลานั้น ผู้เสียหายก็สามารถที่จะใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยไม่ต้องหวาดระแวงว่าผู้กระทำผิดจะกลับมาทำร้ายตนอีก และระยะเวลาของโทษจำคุกที่ศาลกำหนดนั้นได้พิจารณาถึงวัตถุประสงค์ในการลงโทษ อันเป็นการตัดโอกาสในการกระทำความผิดพร้อม ๆ กับแก้ไข

ปรับปรุงผู้กระทำความผิดแล้ว ในระหว่างระยะเวลาต้องโทษตามความผิดนั้น ผู้กระทำความผิดจะไม่สามารถกระทำความผิดได้ และเมื่อพ้นโทษออกมาสู่สังคมภายนอกแล้ว ก็จะเป็นผู้ได้รับการแก้ไขปรับปรุง และเปลี่ยนทัศนคติจนไม่คิดกระทำความผิดซ้ำอีก แต่เมื่อผู้กระทำความผิดได้รับการพักการลงโทษอันเป็นผลจากดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร ซึ่งได้แก่ กรมราชทัณฑ์ ซึ่งมีได้กระทำการอย่างเปิดเผย และผู้เสียหายไม่อาจคาดหมายมาก่อน อาจทำให้ความเชื่อมั่นในความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้เสียหายนั้นลดลงไปด้วย และทำให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดนั้น รู้สึกว่าความยุติธรรมนั้นมิได้รับการตอบสนองต่อผู้เสียหายหรือญาติของผู้เสียหายอีกด้วย

(2) ชุมชนที่จะต้องรับผู้กระทำความผิดเข้ามา

การปล่อยตัวผู้กระทำความผิดออกจากเรือนจำก่อนกำหนดในระบบของการพักการลงโทษนั้น นอกจากจะต้องพิจารณาถึงความพร้อมของผู้เสียหายจากการกระทำนั้นแล้ว การพิจารณาถึงความพร้อมของชุมชนที่จะต้องรับตัวผู้กระทำความผิดเข้ามาอยู่ร่วมกันนั้น ก็เป็นเรื่องสำคัญเช่นเดียวกัน เนื่องจากหากผู้กระทำความผิดได้รับอนุญาตให้พักการลงโทษนั้น เขาจะอยู่ภายใต้มาตรการคุมประพฤติหลาย ๆ ประการ ซึ่งจะก่อให้เกิดข้อจำกัดในการใช้ชีวิตตามปกติ และต้องอาศัยกำลังใจจากสมาชิกในชุมชนเพื่อช่วยเหลือให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ในที่สุด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ชุมชนที่มีความพร้อมในการรับตัวผู้กระทำความผิดเข้ามา จึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การพักการลงโทษประสบผลสำเร็จ เพื่อเตรียมความพร้อมของชุมชนนั้น จึงสมควรที่ชุมชนจะได้รับทราบถึงกระบวนการพักการลงโทษ และสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าว เพื่อจะรับทราบถึงความประพฤติและบุคลิกลักษณะของผู้กระทำความผิด และชี้แจงถึงความพร้อมของชุมชนที่จะรับตัวผู้กระทำความผิดเข้ามาอยู่ร่วมกันด้วย การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาพักการลงโทษนั้น นอกจากจะทำให้ได้ทราบถึงความพร้อมของชุมชนที่จะมีส่วนช่วยผู้กระทำความผิด ให้สามารถปรับตัวเป็นพลเมืองที่ดีได้ในที่สุดแล้ว ก็ยังเป็นการทำให้สมาชิกในชุมชนนั้น สามารถรับรู้ได้ล่วงหน้าว่า จะต้องใช้ชีวิตร่วมกับผู้กระทำความผิด ซึ่งเคยได้รับโทษจำคุก แต่เป็นผู้มีความประพฤติดีจนได้รับการปล่อยตัวโดยการพักการลงโทษ จึงถือได้ว่า นอกจากเป็นการช่วยเหลือตัวผู้กระทำความผิดเองแล้ว ก็ยังเป็นการเตรียมความพร้อมของชุมชนเองด้วย ซึ่งตัวแทนของชุมชนและผู้เสียหายไม่มีโอกาสเข้าร่วมการพิจารณาคัดค้านหรือเสนอความเห็นอย่างเป็นทางการ

อย่างไรก็ดี แม้มิได้มีการกฎหมายกำหนดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้เสียหายและชุมชนในกระบวนการพิจารณาพักการลงโทษ แต่ในทางปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการสืบเสาะข้อเท็จจริงทางสังคมซึ่งดำเนินการโดยกรมคุมประพฤติว่า ถ้าผู้ต้องขังปล่อยตัวพักการลงโทษไปอยู่ในชุมชนเดียวกับเหยื่อหรือผู้เสียหายอีก พนักงานคุมประพฤติต้องไปสอบถามความคิดเห็นจากเหยื่อและครอบครัวหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนก่อนว่า เห็นด้วยหรือไม่กับการปล่อยตัวผู้ต้องขัง ถ้าเหยื่อยังไม่มีความพร้อมหรือไม่ยอมรับ คณะกรรมการอาจพิจารณาไม่ปล่อยตัวผู้ต้องขัง หรือให้ผู้ต้องขังเปลี่ยนผู้อุปการะ หรือย้ายที่อยู่หลังปล่อยตัว หรือจัดให้มีการสมานฉันท์ระหว่างผู้กระทำความผิดกับเหยื่อ

พร้อมครอบครัว หรือถ้าปล่อยตัวอาจจะมีการเพิ่มเงื่อนไขพิเศษ โดยห้ามมิให้ผู้ต้องขังเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือติดต่อกับเหยื่ออีก

2.5 ปัญหาการโต้แย้งคัดค้านผลการวินิจฉัย

ด้วยแนวคิดของการพักการลงโทษในประเทศไทยนั้น มองว่าการให้พักการลงโทษแก่นักโทษนั้น เป็นประโยชน์หรือรางวัล ที่ให้แก่ักโทษสำหรับความประพฤติดีในเรือนจำ มิใช่เป็นสิทธิของนักโทษ (right) ในการจะเรียกเอาจากฝ่ายราชทัณฑ์ได้ ผลของการพิจารณาวินิจฉัยของคณะกรรมการพักการลงโทษ ในการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้พักการลงโทษนั้น ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 และกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ไม่มีการกำหนดให้นักโทษหรือผู้ได้รับผลกระทบจากคำวินิจฉัยของคณะกรรมการพักการลงโทษนั้น สามารถอุทธรณ์หรือโต้แย้งการวินิจฉัยเพื่อให้มีการพิจารณาทบทวนคำวินิจฉัยได้ ปรากฏเพียงการให้สิทธิแก่นักโทษในการร้องทุกข์ ยื่นเรื่องราวและถวายฎีกา ซึ่งเป็นเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำโดยทั่วไปเท่านั้น นักโทษหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบ จึงไม่อาจโต้แย้งคำวินิจฉัยที่ตนเห็นว่ามีความไม่เป็นธรรมได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับมาตรการทางกฎหมายของของต่างประเทศ ได้แก่ ในสหรัฐอเมริกา หากไม่พอใจคณะกรรมการพักโทษสามารถฟ้องร้องยังศาลยุติธรรม ในขณะที่อังกฤษสามารถร้องเรียนต่อ Home Office Parole Unit

ทั้งนี้ หากพิจารณาปัญหาดังกล่าวนี้นี้ เกิดขึ้นจากการตีความให้คำสั่งให้พักการลงโทษนั้น เป็นคำสั่งทางปกครอง แม้ในมาตรา 4 (8) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 (ราชกิจจานุเบกษา, 2539) จะได้กำหนดให้การดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เองแล้ว แต่การตีความของศาลปกครองในทางปฏิบัติที่ผ่านมา นั้น ก็ได้คำนึงว่าการพักการลงโทษนั้นถือเป็นการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยมองว่า คำสั่งให้พักการลงโทษนั้นเป็นคำสั่งทางปกครองอันจะต้องตกอยู่ภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ในเรื่องการฟ้องคดีปกครอง ด้วยเหตุดังกล่าว จึงสมควรกำหนดให้คำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้พักการลงโทษนั้น ไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

2.6 ปัญหาหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาพักการลงโทษ

หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาพักการลงโทษนั้น ปรากฏอยู่ในบทกฎหมายและกฎหมายลำดับรองรวมทั้งคำสั่งหลาย ๆ ประการ แต่ข้อกำหนดที่มีความชัดเจนนั้น จะปรากฏแต่เพียงในส่วนของบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับโทษที่ผู้กระทำความผิดนั้นจะต้องได้รับมาแล้วก่อนได้รับการพิจารณาพักการลงโทษ ในขณะที่กฎกระทรวงกำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาด และเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือการพักการลงโทษ และได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2562 นั้น จะกำหนดเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยการพักการลงโทษพิจารณาอนุมัติ พักการลงโทษการคัดเลือกนักโทษผู้สมควรได้รับ

การลงโทษ ระยะเวลาที่อาจได้รับการพักการลงโทษ และเงื่อนไขระหว่างการพักการลงโทษเท่านั้น ในขณะที่ยังมีแนวทางปฏิบัติในการพักการลงโทษกระจัดกระจายอยู่ในรูปแบบของระเบียบ หรือคำสั่งที่ออกโดยฝ่ายบริหาร จึงเห็นได้ว่า การวางนโยบายของฝ่ายนิติบัญญัติ เกี่ยวกับการพักการลงโทษนั้นจะปรากฏในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ คือ โทษที่จะต้องได้รับมาก่อนการพักการลงโทษและการต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในการพักการลงโทษ ในขณะที่หลักเกณฑ์อื่น ๆ นอกเหนือจากระยะเวลาที่ต้องได้รับโทษมาก่อนนั้น จะกำหนดเป็นกฎกระทรวงหรือในรูปแบบของระเบียบหรือคำสั่ง ซึ่งมีได้มีการประกาศต่อสาธารณชนให้ได้รับทราบและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ง่าย เช่น องค์ประกอบของคณะกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยการพักการลงโทษ หรือหลักเกณฑ์การพิจารณาพักการลงโทษ ซึ่งกำหนดระยะเวลาคุมประพฤติของผู้จะได้รับการพักการลงโทษ และลักษณะความผิดที่ไม่สมควรได้รับการพักการลงโทษ จึงเห็นได้ว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับการพักการลงโทษที่กระจัดกระจายอยู่ในระเบียบหรือข้อบังคับนั้น ในบางกรณีก็เป็นเรื่องสำคัญซึ่งควรจะได้มีการกำหนดไว้ในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ ซึ่งจะต้องผ่านการพิจารณาโดยฝ่ายนิติบัญญัติ กล่าวไว้โดยเฉพาะได้แก่ โทษที่จะต้องรับมาก่อนได้รับการพักการลงโทษ ผู้มีอำนาจพิจารณาพักการลงโทษ ความผิดที่สมควรได้รับการพักการลงโทษ และลักษณะของความผิดที่ถือว่าเป็นความผิดที่ร้ายแรงอันไม่สมควรได้รับการพักการลงโทษ หรือมีข้อจำกัดในการจะได้รับการพักการลงโทษที่เคร่งครัดกว่ากรณีทั่วไป จำนวนโทษที่จะได้รับการพักการลงโทษ ซึ่งการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักการในเรื่องดังกล่าวนี้ สมควรจะต้องกระทำโดยกระบวนการเกี่ยวกับการตรากฎหมายระดับพระราชบัญญัติ คืออาศัยอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ ส่วนกรณีอื่น ๆ ที่ถือเป็นแนวทางปฏิบัติหรือแนวทางในการพิจารณา อันเป็นรายละเอียดที่ควรกำหนดให้เป็นอำนาจของฝ่ายบริหาร ที่จะกำหนดโดยกฎกระทรวงหรือระเบียบของฝ่ายบริหารได้ตามความเหมาะสม ในขณะที่ในแต่ละประเทศหลักเกณฑ์และข้อกำหนดต่าง ๆ เกี่ยวกับการพักโทษอยู่ในรูปพระราชบัญญัติหรือรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายที่ได้รับการพิจารณาของรัฐสภา

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการก่ออาชญากรรมซ้ำในคดีอุกฉกรรจ์” ดังกล่าว ผู้วิจัยมีประเด็นนำมาอภิปรายผล ดังนี้

กรณีนายสมคิด พุ่มพวง ได้ก่อคดีฆาตกรรมผู้หญิงต่อเนื่องถึง 5 ศพในปี 2548 จากนั้นได้ถูกจับและติดคุกระหว่างพิจารณาคดีเรื่อยมา จนกระทั่งศาลได้พิพากษาในปี 2555 นายสมคิดจึงเริ่มติดคุกตามคำพิพากษา แต่จำนวนวันที่ติดคุกซึ่งนับย้อนหลังไปตั้งแต่ปี 2548 ทำให้ขณะนั้นติดมาแล้วเป็นระยะเวลา 7 ปี แต่ได้ติดคุกจริงเพียง 14 ปี โดยนายสมคิด ได้มีการก่ออาชญากรรมต่อเนื่องดังนี้

คดีที่ 1 ก่อเหตุวันที่ 30 มกราคม 2548 เหยื่อคือ นางสาว ก. นักร้องคาเฟ่ ตายในสภาพถูกมัดและกดน้ำเสียชีวิตภายในห้องพัก โรงแรมใน ต.มุกดาหาร อ.เมือง จ.มุกดาหาร โดยเหยื่อถูกปลดทรัพย์สิ้นไปจนหมด

คดีที่ 2 ก่อนเหตุวันที่ 4 มิถุนายน 2548เหยื่อคือ นางสาว ข.หมอนวดแผนโบราณ เสียชีวิตในโรงแรมใน ต.สวนดอก อ.เมือง จ.ลำปาง ซึ่งนายสมคิดบีบคอจนตายคามือ

คดีที่ 3 ก่อนเหตุวันที่ 11 มิถุนายน 2548เหยื่อคือ นาง ค. นักร้องคาเฟ่ รัตรอคด้วยสายไฟ เสียชีวิตในห้องพักโรงแรมชื่อดัง ต.ทับเที่ยง อ.เมือง จ.ตรัง

คดีที่ 4 ก่อนเหตุวันที่ 18 มิถุนายน 2548เหยื่อคือ นางสาว ง. หมอนวดสาว กดน้ำจนเสียชีวิตที่โรงแรมใน อ.เมือง จ.อุดรธานี

คดีที่ 5 ก่อนเหตุวันที่ 21 มิถุนายน 2548เหยื่อคือ นางสาว จ. หมอนวดแผนโบราณ ถูกลวงเข้าพักในแมนชั่นแห่งหนึ่ง ต.ชุมเห็ด อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ เพื่อร่วมหลับนอน ก่อนบีบคอจนเสียชีวิตแล้วปลดทรัพย์สินหลบลหนีไป ก่อนที่นายสมคิดจะจมนมและถูกจับกุมตัวในที่สุด

ทั้งนี้ ศาลได้ตัดสินจำคุกตลอดชีวิตทั้ง 5 คดี ถูกควบคุมตัวอยู่ที่เรือนจำกลางบางขวาง ตั้งแต่วันที่ 29 มิถุนายน 2549 ต่อมาได้ขอย้ายกลับภูมิลำเนา มาควบคุมตัวอยู่ที่เรือนจำจังหวัดหนองคาย ขณะที่นายสมคิดถูกควบคุมตัวอยู่ภายในเรือนจำ เป็นนักโทษที่มีความประพฤติดี เรียบร้อย จนได้เป็นนักโทษชั้นเยี่ยม และได้รับการลดโทษตามกระบวนการทางกฎหมายเรื่อยมาตามลำดับ จนกระทั่งพ้นโทษเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2562 ต่อมาได้ก่อคดีที่ 6 ขึ้นโดยการฆาตรคอกหญิงวัย 51 ปี และได้ถูกจับกุมตัวในเวลาต่อมาจนกระทั่งศาลได้มีคำพิพากษาลงโทษประหารชีวิต

จะเห็นได้ว่า กรณีดังกล่าว กรมราชทัณฑ์ได้ “พักโทษ” ผู้ต้องหาฆาตกรรมต่อเนื่อง “สมคิด พุ่มพวง” ทั้งนี้ นายสมคิดได้รับโทษตามคำพิพากษาให้ได้รับโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต และลดโทษลงมาเหลือจำคุกตลอดชีวิต แต่ปรากฏว่าติดคุกจริงแค่ 14 ปี ก็ออกมาก่อคดีใหม่ได้ หากยังนับโทษย้อนไปตั้งแต่วันถูกจับเข้าคุกแล้วไม่ได้รับการประกันตัว

ทั้งนี้ การพิจารณาลดโทษในกระบวนการยุติธรรมไทย มีอยู่ 2 ส่วน คือ

ประการแรก การพิจารณาของศาล ซึ่งมีช่องทางในการลดโทษตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เช่น จำเลยยอมรับสารภาพโดยไม่จำนนต่อหลักฐาน จำเลยเป็นเยาวชน จำเลยบันดาลโทสะ หรือสำคัญผิดในข้อเท็จจริง ซึ่งหากไม่เข้าหลักเกณฑ์เหล่านี้ ศาลก็จะไม่สามารถใช้ดุลพินิจลดโทษได้ แบบนี้เรียกว่าลดโทษโดยคำพิพากษาของศาล

ประการที่สอง คือ การพิจารณาของกรมราชทัณฑ์ ซึ่งเป็นกระบวนการหลังมีคำพิพากษาของศาลแล้ว จากการตรวจสอบพบว่า หลักเกณฑ์การลดโทษหลังมีคำพิพากษาถึงที่สุดนอกเหนือจากการอภัยโทษหรือลดโทษในวาระสำคัญ ๆ ของบ้านเมืองแล้ว ยังมีเกณฑ์การลดโทษที่พิจารณาโดยคณะกรรมการของเรือนจำและกรมราชทัณฑ์อีกด้วย ได้แก่ การ “ลดโทษ” ซึ่งหมายถึง “ลดวันต้องโทษ” เป็นสิทธิที่ผู้ต้องขังหรือนักโทษเด็ดขาดได้รับโดยอัตโนมัติตามความประพฤติของผู้ต้องขัง โดยความประพฤติของนักโทษจะกำหนดเป็นขั้น มี 6 ขั้น แต่ขั้นที่จะได้รับการลดโทษมี 3 ขั้น คือ ผู้ต้องขังชั้นเยี่ยม ได้ลดโทษเดือนละ 5 วัน ผู้ต้องขังชั้นดีมากได้ลดโทษเดือนละ 4 วัน ผู้ต้องขังชั้นดี ได้ลดโทษเดือนละ 3 วันทั้งนี้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560

ทั้งนี้ การลดวันต้องโทษ ถือเป็นประโยชน์ของของผู้ต้องขัง เมื่อประพฤติดีก็จะได้รับโดยอัตโนมัติ นอกจากนั้น การอาสาสมัครออกทำงานสาธารณะ ก็จะได้รับลดโทษเท่าจำนวนวันที่ออกทำงานด้วย ระยะหลัง ๆ มีข่าวว่า อัตราการลดโทษมีถึงขั้น เป็นนักโทษชั้นเยี่ยม ติด 1 วัน ลด 1 วัน

ส่วนอีกกรณีหนึ่งเรียกว่าการ “พักโทษ” หรือ “พักการลงโทษ” จะพิจารณาเป็นราย ๆ ไป ไม่ได้เป็นสิทธิที่ได้โดยอัตโนมัติ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์การพักโทษของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 คือ ต้องเป็นนักโทษเด็ดขาด คือ คดีถึงที่สุดแล้ว และจำคุกมาไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของกำหนดโทษ หากจำคุกมาแล้วหนึ่งในสาม ก็จะเข้าเกณฑ์การขอพักโทษ แต่ไม่ได้หมายความว่า จะได้รับการพักโทษ เพราะต้องผ่านคณะกรรมการระดับเรือนจำก่อน ส่วนระยะเวลาของการพักโทษ แบ่งตามชั้นของนักโทษเช่นกัน คือ ชั้นเยี่ยม จะได้รับพักโทษไม่เกินหนึ่งในสามของกำหนดโทษ ชั้นดีมาก ได้รับพักโทษไม่เกินหนึ่งในสี่ของกำหนดโทษ และนักโทษชั้นดี ได้รับพักโทษไม่เกินหนึ่งในห้าของกำหนดโทษ

อย่างไรก็ดี แต่การลดโทษในขั้นตอนของราชทัณฑ์ ถูกพิจารณาว่าผิดหลักสากล เพราะไม่มีหน่วยงานตัดสินคดีอย่าง “ศาล” ร่วมอยู่ด้วยในกระบวนการตัดสินใจ ผิดกับในต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกาและอังกฤษที่การลดโทษ หรือพักโทษ ต้องมีผู้พิพากษาที่ตัดสินคดีนั้น ๆ ลงนามยินยอมด้วย

อย่างไรก็ดี ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 กำหนดให้ “ตัวแทนจากศาลยุติธรรม” เข้าร่วมเป็นกรรมการพิจารณาด้วยก็ตาม แต่ที่ผ่านมาก็มีการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาพักโทษได้รับการวิจารณ์ว่าหลาย ๆ กรณีอาจเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ต้องขังที่มีฐานะร่ำรวยหรือมีอิทธิพล ขณะที่ทางฝ่ายศาลเอง มีผู้พิพากษาบางท่านมีความเห็นว่าการลดโทษลักษณะนี้เท่ากับเป็นการ “เปลี่ยนแปลงคำพิพากษา” นั้นเอง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษามาตรการเพื่อป้องกันการก่ออาชญากรรมซ้ำในคดีอุกฉกรรจ์ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 และกฎกระทรวงกำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาด และเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือการพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2562 พบว่า มาตรการพักโทษตามกฎหมายดังกล่าวมีมาตรการที่ไม่เหมาะสมหลายประการทำให้ผู้ต้องขังออกมาจากเรือนจำโดยไม่ได้รับการแก้ไขความประพฤติอย่างเหมาะสม ได้แก่ องค์ประกอบของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการพักโทษเป็นข้าราชการเป็นหลักซึ่งเป็นฝ่ายบริหารแต่กลับมีอำนาจลดโทษที่กำหนดโดยฝ่ายตุลาการ รวมทั้งไม่ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านอาชญาวิทยาและพันธุวิทยา รวมทั้งมีกระบวนการพิจารณาที่ปราศจากการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้เสียหาย นอกจากนี้คำสั่งที่อนุมัติให้มีการพักโทษไม่สามารถอุทธรณ์ได้และถือเป็นที่สุดจึงทำให้เห็นถึงความบกพร่องในการพักโทษนายสมคิด พุ่มพวง ซึ่งได้ก่ออาชญากรรมร้ายแรงถึง 6 คดี ซึ่งจะเห็นได้ว่าระบบการพักโทษของไทยแตกต่างจากประเทศสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันการก่ออาชญากรรมซ้ำในคดีอุกฉกรรจ์ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 และกฎกระทรวงกำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาด และเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือการพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2562 เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศแล้ว ผู้วิจัยเห็นควรแก้ไขมาตรการการพักโทษของนักโทษเด็ดขาดดังนี้

1. โครงสร้างของคณะกรรมการผู้พิจารณา

องค์กรที่มีอำนาจในการพิจารณาพักการลงโทษตามกฎหมายกำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาด และเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาด ซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือการพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2562 ได้แก่ คณะทำงานเพื่อพิจารณาวินิจฉัยลดวันต้องโทษจำคุกประจำเรือนจำ ประกอบด้วยผู้บัญชาการเรือนจำเป็นประธาน ผู้แทนกรมการปกครอง ผู้แทนกรมคุมประพฤติ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และ เจ้าพนักงานเรือนจำซึ่งผู้บัญชาการเรือนจำแต่งตั้งจำนวนสองคน เป็นคณะทำงาน และให้เจ้าพนักงาน เรือนจำคนหนึ่งเป็นเลขานุการ ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรปรับในส่วนขององค์ประกอบคณะทำงานเพื่อพิจารณาวินิจฉัยลดวันต้องโทษจำคุกประจำเรือนจำให้มีกรรมการซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา รวมทั้งควรมีตัวแทนจากศาลยุติธรรมร่วมเป็นกรรมการเพื่อพิจารณา

2. คุณสมบัติของนักโทษผู้มีสิทธิได้รับการพักการลงโทษ

ผู้วิจัยเห็นว่าควรกำหนดคุณสมบัติที่เป็นข้อห้ามในการพักโทษนักโทษเด็ดขาดที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) เป็นนักโทษที่มีกระทำความผิดในลักษณะชั่วร้ายหรือโหดร้าย
- 2) เป็นนักโทษที่เคยมีประวัติการใช้ความรุนแรงมาก่อน
- 3) เป็นนักโทษที่มีประวัติของปัญหาทางจิตที่รุนแรงที่เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดอย่างร้ายแรง

ในเรือนจำ

3. ขั้นตอนในการดำเนินการพักการลงโทษ

ควรกำหนดให้มีกระบวนการพิจารณาในการพักโทษ เป็นกระบวนการพิจารณาที่เปิดเผย และมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ ผู้เสียหายหรือตัวแทนของผู้เสียหาย และนักโทษเด็ดขาดหรือตัวแทนของนักโทษเด็ดขาดในการพิจารณา เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวง กำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาดและเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือการพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2562. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 137 ตอนที่ 3 ก หน้า 8 (14 มกราคม 2563)
- กรมราชทัณฑ์. (2562). *กรมราชทัณฑ์รับกรณีลดโทษสมคิด พุ่มพวง มาตรการต่อเนื่องหลังก่อเหตุซ้ำ มีปัญหา*. เรียกใช้เมื่อ 6 สิงหาคม 2563 จาก <https://news.mthai.com/general-news/783471.html>
- เกียรติภูมิ แสงศศิธร. (2533). กระบวนการกำหนดโทษจำเลยคดีอาญา : เปรียบเทียบของไทยกับต่างประเทศ. ใน *วิทยานิพนธ์ นิติศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เดลินิวส์ออนไลน์. (2562). “สู่เหยื่อรายที่ 6 ย้อนตำนาน “แจ็ค เดอะริปปเปอร์” เมืองไทย”. เรียกใช้เมื่อ 6 สิงหาคม 2563 จาก <https://www.dailynews.co.th/crime/747254>.
- ราชกิจจานุเบกษา . (2539). *พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539*. เล่ม 113 ตอนที่ 60 ก หน้า 1-2 (14 พฤศจิกายน 2539).
- พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539. (2539). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 113 ตอนที่ 60 ก หน้า 1-2 (14 พฤศจิกายน 2539).
- สุพิชฌาย์ ศิริวัฒนา สิตะสิทธิ์. (2558). แนวทางที่เหมาะสมในการลงโทษและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดซ้ำในกระบวนการยุติธรรมไทย. ใน *นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- The MATTER. (2562). *มาตรการต่อเนื่องสังหารใคร? ทำไมถึงถูกปล่อยตัวได้? ย้อนรอยคดีฆาตกรรมต่อเนื่อง ‘สมคิด พุ่มพวง*. เรียกใช้เมื่อ 6 สิงหาคม 2563 จาก <https://shorturl.asia/NYxOv>